

ORASAM

Analiz

TEMMUZ 2023/ NO 7

KAZAKISTAN İLE KIRGIZISTAN ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN TİCARİ VE EKONOMİK AÇIDAN İNCELENMESİ

Dr. Zalina ADOBAŞEVA

Kazakistan Cumhuriyeti ve Kırgız Cumhuriyeti her zaman yakın dost, müttefik ve kardeş ülke olmuştur. Geçtiğimiz on yıllarda ikili ilişkilerin sağlam temeli atılmıştır. İki ülkenin ticari ve ekonomik ilişkilerinin durumu ve görünümü, iki ülkenin devlet ve hükümet başkanları, dışişleri bakanları, ilgili alanların bakanları, bakanlıkların ilgili birimlerinin başkanları ve büyükelçiler dahil diplomatik temsilciler düzeyinde düzenli olarak görüşülmektedir.

Kırgızistan ile Kazakistan arasında ittifak ve stratejik ortaklık ruhuna uygun yüksek düzeyde siyasi ve ekonomik ilişkiler mevcuttur. Kırgızistan ve Kazakistan uluslararası ve bölgesel kuruluşlar çerçevesinde başarılı bir şekilde etkileşime girmekte, birçok önemli uluslararası ve bölgesel konuda aynı veya yakın konumlara sahip bulunmaktadır. Bu durum iki ülkenin mevcut etkileşim potansiyelini tamamlamaktadır. Kazakistan, Kırgızistan'ın dış politika ve ekonomi politikasında öncelikli öneme sahiptir. Bugün, her iki ülkenin dış politikasının temel hedeflerinden biri, ekonomik büyüme için mümkün olan en uygun koşulları sağlayan dış ekonomik bağların dinamik ve dengeli bir şekilde gelişmesidir. Bu bağlamda, ticari ve ekonomik iş birliğinin genişletilmesi iki cumhuriyet için ayrı bir önem taşımaktadır.

Kazakistan, İsviçre'den sonra Kırgızistan için en büyük ikinci ihracat pazarıdır. Kazakistan'dan gelen para geleneksel olarak Kırgızistan'ın ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadır.

Kazakistan ve Kırgızistan komşu ülkelerdir ve aralarındaki herhangi bir anlaşmazlık dostça ve barışçıl bir şekilde çözülmeye çalışılmaktadır. İki ülke iyi komşuluk ve güvene dayalı ilişkilerin güçlendirilmesi ve genişletilmesi politikasını sürdürmeye özen göstermektedir. Son yıllarda Kazakistan ile Kırgızistan'ın ilişkilerini güçlendirmek amacıyla çeşitli toplantılar yapılmıştır. Aşağıda iki devlet arasındaki ticaret ilişkileri analiz edilmiştir.

Kazakistan Cumhuriyeti'nin ihracatının ithalatı aşan

oranının 1995'ten günümüze kadar korunduğu belirtilmelidir. İhracat, 2015 yılında 518,6 milyon dolardan 2016 yılında 437,2 milyon dolara düşerek % 15,7 oranında azalmış, ithalat ise 2015 yılında 182,0 milyon dolardan 2016 yılında 231,4 milyon dolara yükselerek % 27,1 oranında artmıştır.

Kazakistan Cumhuriyeti'nin Kırgız Cumhuriyeti ile Ticaretinin Ana Göstergeleri

Yıl	Ticaret Hacmi	ABD doları	
		İhracat	İthalat
1995	105 864,1	74 905,9	30 958,2
1996	202 581,7	111 581,1	91 000,6
1997	129 739,7	66 252,8	63 486,9
1998	111 448,3	60 319,4	51 128,9
1999	91 640,3	59 126,4	32 513,9
2000	88 358,9	58 236,8	30 122,1
2001	120 441,5	86 986,5	33 455,0
2002	140 425,0	108 622,4	31 802,6
2003	211 166,3	156 363,4	54 802,9
2004	313 166,5	221 964,6	91 201,9
2005	344 064,9	225 478,1	118 586,8
2006	406 671,0	267 784,3	138 886,7
2007	530 959,8	355 104,8	175 855,0
2008	608 358,0	437 190,0	171 168,0
2009	506 972,7	390 495,6	116 477,1
2010	588 711,3	422 758,3	165 953,0
2011	695 144,1	461 406,6	233 737,5
2012	1 004 634,2	641 168,9	363 465,3
2013	1 027 951,0	676 799,9	351 151,0
2014	1 056 018,0	704 843,6	351 174,4
2015	700 566,5	518 553,2	182 013,3
2016	668 602,2	437 224,3	231 377,9

Gıda maddeleri ve tarım malzemeleri (buğday, un, bitkisel yağ, tütün ürünleri, içecekler, çeşitli gıda ürünleri), yakıt ve enerji kaynakları, kimya sanayi ürünleri (inorganik kimyasallar, sabun, deterjanlar, parfümeri ve güzellik

ürünleri, farmasötik ürünler, plastik ürünler, vernikler, boyalar), ahşap ürünler, kağıtlar, kartonlar, makine mühendisliği ürünleri (makine ve ekipmanlar, elektrikli makineler ve cihazlar, araçlar ve bunların parçaları, çeşitli aletler), siyah, demir dışı, değerli olmayan metaller ve bunlardan elde edilen ürünler, mineral hammaddeler (kum, kireç, cürufur, cevher ve konsantreler), seramik ürünler, camlar, çeşitli bitmiş ürünler Kırgızistan'ın ithalatının temelini oluşturmaktadır.

Kırgızistan'ın başlıca ihracat ürünleri ise gıda maddeleri ve tarımsal hammaddeler (süt ürünleri, et ürünleri, sebze ve meyveler), kimya sanayi ürünleri (inorganik kimyasallar, plastik ürünler, boyalar, vernikler), tekstil ürünleri (tekstil ve örme kumaşlardan giysiler, kumaşlar, ayakkabılar), seramik ürünler, cam ürünler, mineral hammaddeler (kum, kireç, cürufur, cevherler ve konsantreler), makine mühendisliği ürünleri (çeşitli mekanik cihazlar, ekipmanlar, araçlar ve bunların parçaları), kâğıt ve karton ürünleri vb. ürünlerdir.

Ticaret öncelikle insanlar ve ülkeler arasındaki temel bir etkileşim türüdür. Kırgızistan'ın ana ihracat hacmi, ekonominin tarım, hayvancılık ve hafif sanayi gibi sektörleri tarafından sağlanmaktadır. Kazak girişimcileri, Kırgızistan'daki meslektaşlarıyla iş birliği yapma konusunda oldukça aktiftir. İş adamları hafif sanayi alanında iş birliği yapmakla ilgilenmektedir; onlar sadece hazır giyim ürünlerinin teslimatı değil, aynı zamanda siparişlerin alınıp karşılanması ve deneyimlerin paylaşılması konusunda da faaldirler. Tarım ürünleri, organik gıda dağıtımını yapan Kazak firmaların ilgisini çekmektedir. Kazak iş adamları tabakhane ürünleri, yani hammaddelerin kendisi ile de ilgilenmektedir.

Görüldüğü gibi, her iki ülke arasında aktif bir siyasi-ekonomik diyalog sürdürülmekte ve ekonomik iş birliği seviyesi yükselmektedir. Günümüzde iki ülke arasındaki ticaret hacmi gün geçtikçe daha etkin hale gelmektedir. Örneğin, 2021 yılı sonunda ikili ticaret hacmi % 35 artarak 1,059 milyar dolar olmuştur.

Günümüzde Kazakistan ve Kırgızistan ticaret hacmini 2 milyar dolara çıkarmayı planlamaktadır. Örneğin, Kazakistan Bakanlar Kurulu Başkanının basın servisinden yapılan açıklamaya göre, Nisan 2022'de Kazakistan Başbakanı Alihan Smayilov ile Kırgızistan Büyükelçisi Destan Duşkeyev arasında gerçekleştirilen bir toplantı esnasında taraflar ticaret, yatırım, transit ve ulaşım alanlarında iş birliği yanı sıra su-enerji dengesi konularını görüşmüştür. Alihan Smayilov, iki kardeş ülke arasında 30 yıllık geçmişi olan diplomatik ilişkilerin siyasi, ticari, ekonomik, kültürel ve insani alanlarda karşılıklı anlayışın

gelişmesiyle güçlendiğini belirtmiştir. Başbakan, karşılıklı ticaret konusunu görüşürken, ürün yelpazesini genişletme ihtiyacına ilişkin görüşünü dile getirmiştir. Ticaret ve ekonomi alandaki en önemli başarı, karşılıklı ticaret hacmindeki artış ve 1 milyar dolarlık ticaret hacmi hedefine ulaşılmasıydı. Yeni hedef 2 milyar dolarlık ticaret cirosuna ulaşmaktır. Buna karşılık Dastan Duşkeyev, Kırgız tarafının Kazakistan'dan doğrudan yatırım çekme konusuna duyduğu ilgiyi vurgulamış ve karşılıklı çıkarların memnuniyeti çerçevesinde gıda güvenliğinin sağlanması önerisini dile getirmiştir.

Kazakistan Cumhurbaşkanı Tokayev Mayıs 2022'de Sadır Caparov'un daveti üzerine Bıшкек'e gerçekleştirdiği resmi ziyareti esnasında iki ülke arasındaki ticaret hacmini 2 milyar dolara çıkarma konusunda şu ifadeleri kullanmıştır: "Bugün Başkan Sadır Caparov'un daveti üzerine Bıшкек'teyim. Önümüzdeki yıllarda ülkelerimiz arasındaki ticaret hacmini 2 milyar dolara çıkarmayı kabul ettik. Bu hedeflere ulaşmak için ülkelerimizin girişimcileri için koşullar oluşturmamız gerekiyor, bu entegrasyon için de geçerlidir". Kassym-Jomart Tokayev, daha önce Cumhurbaşkanı Sadır Caparov'la yaptığı görüşmede Kazakistan'ın KazakhExport'un desteğiyle Kırgızistan'a yüzlerce çeşit mal ve ürün satabileceğini belirtmiştir.

Günümüzde iki ülkenin iş dünyası karşılıklı ticaret fırsatlarını etkin bir şekilde değerlendirmektedir. Örneğin, Kazakistan, Kırgızistan'a 1000 adet Yutong marka otobüs ihraç etmeyi planlamaktadır. Kırgızistan Bakanlar Kurulu Başkanı Akılbek Caparov'un 8 Aralık 2021'de Kazakistan'a yaptığı ziyaret kapsamında, Nur-Sultan'daki Hükümet Konağı'nda otobüs alımına ilişkin muhtıra imzalanmıştır. Kazakistan Başbakanı'nın basın servisine göre, muhtıra, 2022 yılında Kazakistan'da üretilen 1.000 adet Yutong marka elektrikli, gazlı ve dizel otobüs ile 100 adet özel ekipmanın Kırgızistan'a leasing bazında tedarik edilmesini sağlamaktadır.

Ayrıca, Kazakistan'dan Kırgızistan'a 17,5 milyon dolarlık ürün tedariki için altı ihracat sözleşmesi imzalanmıştır. Kazakistan Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı basın servisine atıfta bulunan Kazinform Uluslararası Haber Ajansının bildirdiğine göre, Kazakistan Ticaret ve Ekonomik Misyonu (TEM) Bıшкек'te önemli çalışmalarda bulunmuştur. TEM kapsamında Kazakistan ve Kırgızistan işletmeleri arasında yapılan görüşmelerin sonucunda, Kazakistan'dan Kırgızistan'a tuz, un ve makarna, bira ve alkolsüz içecekler, şekerleme ve süt ürünleri tedariki için 6 ihracat sözleşmesi imzalanmıştır. Yapılan sözleşmelerin toplam tutarı 17,5 milyon dolardır.

Görüldüğü gibi, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin kurulmasından bu yana siyasi diyaloglar devam etmekte, en üst düzeyde karşılıklı ziyaretler, toplantılar ve temaslar gerçekleştirilmektedir. Bu karşılıklı üst düzey toplantı, ziyaret ve temaslar iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Örneğin, Anadolu Ajansı web sitesinden alınan bilgiye göre, Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sadır Caparov, 2 Mart 2021 tarihinde devlet ziyareti çerçevesinde Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev ile bir araya gelmiştir. Tokayev ile Caparov ticaret, ekonomi, yatırım, savunma, enerji, su kaynakları, gümrük, sağlık, eğitim ve kültürel alanları kapsayan ikili iş birliği konularını görüşmüştür. Ayrıca iki ülke yetkili bakanlıkları arasında elektrik ticareti gibi birçok alanda belgeler de imzalanmıştır. Buna göre Kazakistan ile Kırgızistan sanayi, hidroelektrik, yakıt ve enerji kompleksi, yer altı kaynaklarının kullanımı, tarım, işleme sektörü, lojistik ve bankacılık alanlarında iş birliği projelerini uygulamaya başlayacaktır.

Günümüzde Kırgızistan ile Kazakistan arasında birçok projenin hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Örneğin, Kırgızistan'ın, Kazakistan ile arasındaki Logovoy-Balıkçı demiryolu hattının elektrikli trenlere uygun hâle getirmek için modernize edilmesi planlanmaktadır. Sputnik.kg sitesinden alınan bilgiye göre, Kırgızistan Başbakanlığı tarafından 25 Ocak 2021 tarihinde ülkedeki demiryolu taşımacılığının geliştirilmesine ilişkin yeni bir yol haritasının belirlendiği, bu yol haritası çerçevesinde Kırgızistan ve Kazakistan arasındaki Logovoy-Balıkçı demiryolu hattının 2023-2025 yılları arasında elektrifikasyon sistemiyle donatılmasının planlandığı açıklanmıştır.

Ayrıca iki ülkenin ortaklığıyla petrol işleme tesisinin kurulması da planlanmaktadır. Economist.kg sitesinden alınan bilgiye göre, Kazakistanlı Temirlan Petrol Ticaret ve Sanayi A.Ş. (Temirlan Oil) temsilcilerinin, Kırgızistan'ın Talas Bölgesindeki Mamak Serbest Ticaret Bölgesinde petrol işleme tesisi kurmayı planladığı, bu çerçevede Kırgızistanlı yetkililere teklif sunulduğu açıklanmıştır. Kırgızistan Cumhurbaşkanlığı İdaresinin düzenlediği toplantıda projenin teknolojik taleplere ve Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) yükümlülüklerine uygun şekilde hayata geçirilmesi ve proje çerçevesinde doğrudan yapılacak yatırımların çekilmesi gerektiği de vurgulanmıştır.

Görüldüğü gibi, iki ülke arasındaki ilişkiler gün geçtikçe daha da artmaktadır. Örneğin, 2 Nisan 2021'de Kazakistan Başbakanı Askar Mamin ve Kırgızistan Başbakanı Ulukbek Maripov arasında gerçekleştirilen Hükümetlerarası Konsey'in IX. toplantısı sırasında ticari-ekonomik ilişkiler,

yatırım, tarım, su, enerji, transit ve ulaşım, turizm, uzay ve bilişim, sanayi alanında iş birliği, eğitim, kültür, sağlık, sosyal güvenlik, nüfus ve iş gücü göçü, çevrenin korunması, bölgelerarası ve sınır iş birliği, Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) ve diğer entegrasyon alanlarında iş birliği konuları ele alınmıştır. Ayrıca, taraflar "Karatuu - Ak Tilek" kontrol noktasında "Alatau" ortak sınır Ticaret Merkezi'nin kurulması olasılığını değerlendirmiştir. Merkezin kurulması projesinin bir parçası olarak, meyve ve sebze ürünleri için modern depoların yanı sıra, belgelendirme kuruluşları, sıhhi ve bitki sağlığı kontrol noktalarının oluşturulması da planlanmaktadır. Bu tür adımların, tarımsal ürünlerin işlenmesi alanında iş birliğinin geliştirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Toplantı esnasında Kırgızistan'ın Çuy ve Issık-Göl bölgelerinde toptan dağıtım merkezlerinin inşası konusu da ele alınmıştır. Toplantının ardından Hükümet Başkanları, "Korday-Ak-Yol" geçiş noktasının açılış törenine katılmıştır. 2020-2021 yıllarında hayata geçirilen yeniden yapılanma sonrasında, geçiş noktası bina alanının 3,5 kat artarak, 4,9 bin metrekareye kadar genişletildiği ifade edilmiştir. Bu tür çalışmalar, Kazakistan ve Kırgızistan arasındaki ticari ve ekonomik iş birliğinin gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilecektir.

Günümüzde iki ülke arasında karşılıklı siyasi ve ekonomik güven artırılmıştır. Kırgızistan-Kazakistan iş birliği son zamanlarda dinamizm ve pratik bir odak noktası kazanmıştır. Örneğin, Kazakistan Ticaret ve Entegrasyon Bakanlığı'nın bilgi servisinin açıklamasına göre, Kazakistan hükümeti dört komşu ülkeyi çevreleyen bölgelerde ve Hazar Denizi kıyısında bir ticaret ve lojistik kompleksi inşa etmeyi düşünmektedir. Söz konusu ticaret ve lojistik komplekslerin inşaatının 2026 yılına kadar tamamlanması planlanmaktadır. Buna göre Kırgızistan'ın sınır bölgesinde (Cambıl bölgesi) endüstriyel bir ticaret ve lojistik kompleksi inşa edilecektir. Özbekistan sınırında Orta Asya Uluslararası Sanayi İşbirliği Merkezi (Türkistan Bölgesi), Rusya sınırında Avrasya Sınır Alışveriş Merkezi (Batı Kazakistan Bölgesi), Hazar Denizi kıyısında yer alan Aktau şehrinde Hazar Kavşağı konteyner merkezi inşa edilecektir. Ayrıca, Çin sınırındaki Uluslararası Sınır İşbirliği Merkezi Horgos kompleksi de genişletilecektir. Ticaret ve lojistik kompleksleri, malların depolanması, toparlanması, işleme, yeni mal üretimi ve bunların uluslararası mal dağıtım sistemlerine ve satışına etkin entegrasyonu faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Söz konusu kompleksler, malların maliyetini düşürerek, hedeflenen noktalara hızlı bir şekilde teslim edilmesine olanak tanımaktadır.

Göründüğü üzere, iki ülke arasında ikili iş birliği gün geçtikçe daha da artmaktadır. Örneğin, 26 Mayıs 2022 tarihinde economist.kg resmi internet sitesinde yayınlanan habere göre, Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Comart Tokayev, Kırgız mevkidaşı ile yaptığı görüşmenin ardından Kazakistan'ın katılımıyla Issık-Göl bölgesinde güneş enerjisi santrali kurulmasının planlandığını duyurmuştur. Projenin maliyeti 300 milyon dolar olacaktır. Tokayev, Kazakistan'ın tüm yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmeye ve önemli projeleri ortaklaşa uygulamaya hazır olduğunu vurgulamıştır. Kazakistan Cumhuriyeti Devlet Başkanı, Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sadır Caparov ile daha önce yaptığı görüşmede karşılıklı yarar sağlayan teklifleri incelemeyi ve gelecek vaat eden yatırım projelerinin bir listesini oluşturmayı teklif etmiştir.

Günümüzde iki ülke iş dünyası yatırım fırsatlarını etkin bir şekilde değerlendirmektedir. Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan ortaklaşa hidroelektrik santrali inşa etmeyi planlamaktadır. Liter.kz'nin haberine göre, Bişkek'te, 6 Ocak 2023'te Kazakistan, Özbekistan ve Kırgızistan'ın enerji bakanları Kambar-Ata HES-1'in ortak inşaatı konusunda anlaşmıştır. İnşaatı tamamlandıktan sonra Kambar-Ata HES-1'in Kırgızistan'daki en büyük enerji santrali olması beklenmektedir. Söz konusu HES Orta Asya ülkelerine yönelik elektrik ve su arzına istikrar kazandırabilecektir.

Kazakistan ve Kırgızistan tarım sektöründe de iş birliğini güçlendirmeyi planlamaktadır. Kazakistan ve Kırgızistan, hayvancılık ve bitki ıslahı alanında iş birliğini derinleştirmekle ilgilenmektedir. İki ülke arasında hayvancılık alanında yakın ekonomik iş birliğinin kurulması, tarımsal ürünlerin üretiminin ve işlenmesinin ortak geliştirilmesi, genetik materyallerin değişimi ve tohum üretiminin geliştirilmesi yönünde büyük umutlar bulunmaktadır. Taraflar tarım ürünlerinin karşılıklı ticaret hacmini de artırmayı planlamaktadır. Özellikle, Kazakistan tarım hayvanlarının ihracatı üzerindeki kısıtlamaları kaldırdıktan sonra, Kazakistan Tarım Bakanlığı, Kırgızistan'a damızlık hayvan ve damızlık malzeme tedarik etme olasılığını geliştirmeye hazır konuma gelmiştir. Kazakistan ile Kırgızistan arasındaki tarım ürünleri ticaret cirosunun 2022 yılının ilk 8 ayında %9 artarak 159,9 milyon dolar olarak gerçekleştiğini belirtmek gerekir. Kazakistan ağırlıklı olarak yumurta, süt ürünleri, un, makarna, çikolata ve şekerleme ihraç etmektedir.

Günümüzde iki ülke arasındaki meseleler yalnızca karşılıklı yarar sağlayan, uzlaşmacı bir anlayışla çözülmeye çalışılmaktadır. Tarafların karşılıklı çıkarları doğrultusunda

iş birliği yapılmaktadır. Karşılıklı iş birliği temasları devam etmekte ve bu husus iş birliğinin etkin bir şekilde geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Ekonomik gelişme için iş birliğine dayalı planlar hazırlanmaktadır. Örneğin, Kırgız Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sadır Caparov'un 24 Ocak 2023'te Kazakistan Cumhuriyeti Parlamentosu Senato Başkanı Maulen Aşimbayev ile görüşmesi sırasında ülkeler arasındaki siyasi-ekonomik, kültürel-insani bağların daha da güçlenmesine ve genişletilmesine yönelik görüş alışverişinde bulunulmuştur. Cumhurbaşkanı, Kazakistan ile ikili iş birliğinin dinamiğinin çok yüksek bir seviyede olduğunu ve Kırgızistan'ın bunu daha da kapsamlı bir şekilde güçlendirmek için her türlü çabayı göstereceğini belirtmiştir. Kazakistan Parlamentosu Senato Başkanı, ülkesinin Kırgız Cumhuriyeti ile kapsamlı iş birliğinin daha da geliştirilmesine ilgi duyduğunu ifade etmiştir. Görüşmenin ardından taraflar, Kırgızistan ile Kazakistan arasındaki iş birliğinin sağlam bir müttefik ilişkileri ve stratejik ortaklık temelinde gelişmeye devam edeceğine olan güvenlerini dile getirmiştir.

Sonuç olarak, Kazakistan ile Kırgızistan arasındaki son yıllardaki ilişkilerin mevcut durumu istikrarlı ve olumlu olarak değerlendirilebilir. Kazakistan tarihsel olarak Kırgızistan'ın en önemli ticaret ortakları ve yatırımcılarından biri olmuştur. Bugünün ilişkileri, her iki devlet tarafından da istikrarlı ve öngörülebilir bir temelde ilişkiler kurma arzusunun hakim olduğu ilişkiler olarak görülmektedir. İkili ilişkileri geliştirmek için dış motivasyon faktörü de vardır. Hem Kazakistan hem de Kırgızistan açısından ilişkileri dışarıdan birinin yönetmesi karlı değildir. Her iki devlet de anlaşmazlıkları kardeşçe, dostça kendilerinin çözebileceğini düşünmektedir. Aydınlar ve sıradan vatandaşlar arasında, her zaman her iki halkın kan yakınlığına dair bir anlayış ve zihniyet söz konusudur. Kırgızistan halkı Kazakistan'ı dost bir ülke olarak görmektedir. Günümüzde dışarıdan gelen baskıya yenik düşmemek, her iki ülkenin çeşitli bakanlıkları arasında pragmatik ve karşılıklı yarar sağlayan gerekçelerle yapıcı diyalog kurmak, sadece ulusal çıkarları değil, tüm bölgenin geleceğini dikkate alan çözümler üretmek gereklidir. İki ülkenin coğrafi yakınlığı, derin tarihsel kökenleri, dilin, kültürün ve geleneklerin ortaklığı, Kazakistan ve Kırgızistan cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerin oluşumu, geliştirilmesi ve güçlendirilmesi bakımından güvenilir bir temel sunmaktadır. Bu nedenle iki ülke arasında iş birliğinin geliştirilmesi, her iki ülke açısından dış politikasının temel görevlerinden biri olmaya devam etmektedir. Komşu ülke

